

BACHELOROPPGAVE

En oppvekst preget av vedvarende
lavinntekt.

A childhood affected by continuous low-
income.

Kandidatnummer 220 og 234.

Bachelor i barnevern

Fakultet for helse- og sosialvitenskap

15.05.2023

Antall ord: 7893

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Sammendrag

Barn som lever i familier med vedvarende lavinntekt er et aktuelt og voksende problem i Norge. Gjennom denne oppgaven prøver vi å belyse hvordan det å vokse opp i vedvarende lavinntekt kan være problematisk for barns oppvekst. I studien har vi valgt å se på fire sentrale arenaer i barns oppvekst, og stille spørsmål om hvorvidt vedvarende lavinntekt påvirker barnet på disse områdene. Arenaene vi har valgt er fritid, skole, relasjon mellom foreldre og barn og bo- og nærmiljø.

I Norge er likestilling et grunnleggende prinsipp, og skal sikre like muligheter for alle barn. Vedvarende lavinntekt er et problem som kan hindre denne ideen om like muligheter, ettersom det bidrar til å øke forskjellene på flere arenaer.

Vi har brukt litteraturstudie som fremgangsmåte i oppgaven. Våre hovedfunn i studien er at vedvarende lavinntekt har negative konsekvenser for barns oppvekst. Det kan sette hindringer for barns muligheter til å delta på lik linje som andre i samfunnet, og kan være en potensiell kilde til utenforskap.

Abstract

Children living with families affected by continuous low income is a current and growing problem in Norway. Throughout this thesis, we tried to highlight how growing up in low-income families can be problematic. In this study, we have chosen to look at four central arenas in children's upbringing, and asked questions about whether low income affects children's upbringing in these areas. These arenas are leisure, education, parent-child relationship and living conditions and environment.

In Norway, equality is a fundamental principle, and shall ensure equal opportunities for all children. Continuous low income is a problem that can prevent this idea of equal opportunities, as it contributes to increasing the differences in several arenas.

We have chosen literature study as our method in this thesis. Our main findings in the study are that continuous low income has negative consequences for children's upbringing. It may create obstacles for children's opportunities, such as to participate equally as others in society, and can be a potential source of exclusion.

Innholdsfortegnelse

1.0 INNLEDNING	6
1.1 BAKGRUNN FOR VALG AV TEMA OG RELEVANS FOR BARNEVERNSPEDAGOGEN	6
1.2 FORFORSTÅELSE	7
1.3 PROBLEMSTILLING	7
1.4 KUNNSKAPSFELTET OG SENTRALE BEGREPER	7
<i>1.4.1 Barnefattigdom</i>	7
<i>1.4.2 Vedvarende lavinntekt</i>	8
<i>1.4.3 Marginalisering og utenforskap</i>	9
<i>1.4.4 Oppvekst</i>	9
2.0 TEORIER	9
2.1 DEN UTVIKLINGSØKOLOGISKE MODELLEN	10
2.2 HABITUS	11
2.3 FAMILIESTRESSMODELLEN	11
3.0 METODE	12
3.1 LITTERATURSTUDIE SOM METODE	12
3.2 SØKEPROSESS	13
<i>3.2.1 Inklusjonskriterier</i>	13
<i>3.2.2 Eksklusjonskriterier</i>	14
3.3 KILDEKRITIKK	14
4.0 LITTERATUR	14
4.1 ARTIKKEL 1	15
4.2 ARTIKKEL 2	15
4.3 ARTIKKEL 3	16
4.4 ARTIKKEL 4	17
5.0 ANALYSE	18
6.0 FUNN	18
6.1 HVILKE FUNN GJØR ARTIKLENE OM: “HVORDAN KAN VEDVARENDE LAVINNTEKT PÅVIRKE BARNES MULIGHET TIL Å DELTA PÅ FRITIDSAKTIVITETER OG KONSEKVENSER AV DETTE?”	19

6.2 HVILKE FUNN GJØR ARTIKLENE OM: “HVORDAN KAN VEDVARENDE LAVINNTEKT PÅVIRKE BARNES SKOLEPRESTASJONER”	19
6.3 HVILKE FUNN GJØR ARTIKLENE OM: “HVORDAN KAN VEDVARENDE LAVINNTEKT PÅVIRKE RELASJONEN MELLOM BARN OG DERES FORELDRE?”	20
6.4 HVILKE FUNN GJØR ARTIKLENE OM: “HVORDAN VEDVARENDE LAVINNTEKT KAN PÅVIRKE BARNES BO- OG NÆRMILJØ”	21
6.0 DRØFTING	22
6.1 FRITIDSAKTIVITETER	22
6.2 SKOLE	23
6.3 RELASJON MELLOM FORELDRE OG BARN	25
6.4 BO- OG NÆRMILJØ	27
7.0 AVSLUTNING	29
LITTERATURLISTE	30
VEDLEGG 1 SØKEPROSESSEN	33

1.0 Innledning

Temaet for bacheloroppgaven er hvordan vedvarende lavinntekt kan være med på å påvirke barns oppvekst. Alle som vokser opp i Norge har i teorien like muligheter, vi har lik rett til skolegang og fritidsaktiviteter. Vi har en velferdsstat som er et hjelpemiddel for å utjevne forskjellene og som skal være med på å fordele velstanden i landet. Regjeringen i Norge har laget en samarbeidsstrategi for barn og ungdom i lavinntektsfamilier (2020-2023), “Like muligheter i oppveksten” som viser til hvordan:

“Alle barn og unge i Norge skal ha de samme mulighetene og den samme friheten til å skape sin egen fremtid. De skal få god omsorg, bo trygt, kunne delta i sosiale fellesskap, etablere stabile vennskap i oppveksten og føle seg verdifulle” (Barne- og familiedepartementet, 2020, s. 4).

Likevel viser statistikk fra Statistisk Sentralbyrå at mer enn 11% av barn i Norge lever i en fattig familie, og tallene fortsetter å stige (SSB, 2022). Dette poengterer at utviklingen går i feil retning, og antall barn som vokser opp i lavinntektsfamilier øker.

På bakgrunn av dette vil vi i oppgaven se på om vedvarende lavinntekt kan ha en påvirkning på barns oppvekst. For å avgrense oppgaven har vi valgt å fokusere på fire arenaer som vi tenker er en viktig del av barns oppvekst. Disse områdene er fritidsaktiviteter, skole, relasjon mellom foreldre og barn og bo- og nærmiljø. Vi har valgt å bruke begrepet barn, med barn forstår vi alle under 18 år, da de regnes som barn i Norge (Barne- og likestillingsdepartementet, 2017, s. 13). I denne oppgaven har vi valgt å anvende foreldre ettersom dette dekker andre omsorgspersoner som barnet vokser opp med enn bare biologiske foreldre (Helsedirektoratet, 2018). Oppgaven er en litteraturstudie, der vi bruker eksisterende forskning og studier på tematikken til å besvare oppgaven vår.

1.1 Bakgrunn for valg av tema og relevans for barnevernspedagogen

Bakgrunnen for valg av tematikk er et prosjektarbeid vi hadde 3. året på barnevernstudiet, i samarbeid med Redd Barna. Hensikten bak prosjektet var å kartlegge hvordan barneverntjenesten praktiserte sin kunnskap om vedvarende lavinntekt. Gjennom arbeidet med prosjektet fikk vi innblikk i hvor utbredt vedvarende lavinntekt er i Norge og at familier

som lever i vedvarende lavinntekt er overrepresentert i barnevernet (Kojan & Storhaug, 2021, s. 10).

Familier som barnevernet møter er ofte preget av sammensatte og komplekse problemer. Foreldre kan være berørt av stress og uro knyttet til å leve i en økonomisk marginalisert situasjon. Økonomi kan være et sårt og vanskelig tema for de involverte, og det er derfor viktig at vi som barnevernansarbeidere har kunnskap om og tør å møte problematikken.

Barnevernet skal sikre at barn som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid, jf. Bvl § 1-1 (Barnevernloven, 2021, § 1-1). Vedvarende lavinntekt er en faktor som kan påvirke barns oppvekst, og er et aktuelt problemområde i barnevernet.

1.2 Forforståelse

Gjennom studieløpet har vi lært om tematikken fattigdom, vedvarende lavinntekt og marginalisering. Som skrevet tidligere hadde vi et prosjektsamarbeid med Redd Barna som omhandlet denne tematikken. I løpet av dette prosjektarbeidet lærte vi hvor belastende vedvarende lavinntekt kan være for både foreldre og barn. Vi vet at familier som lever i vedvarende lavinntekt er overrepresentert i barnevernet. Derfor må vi som barnevernspedagoger ha bred kunnskap om temaer som vedvarende lavinntekt og marginalisering. Med tanke på hvor aktuell tematikken er i dagens Norge, mener vi at vi ikke har fått tilstrekkelig kunnskap i løpet av utdanningen.

1.3 Problemstilling

“Hvordan kan vedvarende lavinntekt påvirke barns oppvekst?”.

1.4 Kunnskapsfeltet og sentrale begreper

1.4.1 Barnefattigdom

Barnefattigdom er et omdiskutert begrep, ettersom det er sjeldent barn som er fattige, men foreldrene deres. Barn er avhengige av å bli forsørget av familien de tilhører (Epland & Kirkeberg, 2009, s. 52). De fleste barn lever ikke av egen inntekt. Det barn derimot kan, er å både oppleve og berøres av fattigdommen til foreldrene (Epland & Kirkeberg, 2009, s. 52).

Barnefattigdom omhandler også at barn er fattige på opplevelser og erfaringer. I de fleste vestlige land er ikke barnefattigdom lenger forbundet med kun materielle mangler, men heller med faren for utestenging fra ulike sosiale arenaer (Epland & Kirkeberg, 2009, s. 52). Dette kan gjelde mangel på ferie- og fritidsaktiviteter, der barn ikke får mulighet til å oppleve noe utenfor skolen. Det handler også om begrensinger på å delta i sosiale aktiviteter på lik linje med andre barn. Barna kan bli stående utenfor viktige arenaer, der samhandling og sosialisering foregår. Barn kan miste muligheten til å danne seg et nettverk, og ressursene som følger med (Nuland et al., 2010, s. 62). I verste fall kan dette føre til sosial utestenging (Epland & Kirkeberg, 2009, s. 52). Barnekonvensjonen artikkel 31, punkt 1 viser til at:

“Partene anerkjenner barnets rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet” (FN, 1989).

1.4.2 Vedvarende lavinntekt

For å måle lavinntekt, tar man utgangspunkt i husholdningens samlede inntekt etter skatt. Etter at husholdsinntekten har blitt justert for sammensetningen av barn og voksne i husholdningen, bestemmes det en lavinntektsgrense. Personer som tilhører en husholdning med en inntekt under denne inntektsgrensen, blir regnet for å ha lavinntekt. Vedvarende lavinntekt er når man måler lavinntekt over en periode på tre år. I Norge er lavinntektsgrensen vanligvis satt ved 60 prosent av medianinntekten i landet (Claussen, 2014, s. 38-39).

Vedvarende lavinntekt er et inntektsbasert mål, og det mest brukte fattigdomsmålet. Barn blir regnet som fattige når de lever i familier med så dårlig økonomi at det påvirker levestandarden. Dette kan resultere i at barna mister muligheten til å delta på ulike sosiale arenaer (Fløtten & Pedersen, 2009, s. 25). Å leve i vedvarende lavinntekt kan føre til at barn erfarer å bli stigmatisert og ekskludert, og å oppleve skam og ensomhet (Helgeland, 2008, s. 173). Skam er en universell og sosial følelse, og oppstår i relasjonelle samspill og regulerer relasjoner. Skamfølelsen blir aktivert når man føler seg fremmedgjort og dømt (Farstad, 2020, s. 59-60).

1.4.3 Marginalisering og utenforskap

Marginalisering handler om samspillet mellom individ og samfunn (Claussen, 2014, s 35-36). Man kan se på marginalisering som veien til utenforskap, og dette kan se ulikt ut for forskjellige personer. Marginaliserte individer eller grupper står verken helt på utsiden eller på innsiden av samfunnet, men befinner seg i en gråsoner der de ofte har færre muligheter til å delta i samfunnet enn andre (Barne- og familiedepartementet, 2021, s. 8). Å leve i et land med generelt høy levestandard kan gjøre det særlig vanskelig for folk med dårlig råd å delta i ulike kostnadskrevenne aktiviteter som må til for å bygge opp og bevare personlige relasjoner (Harsløf & Seim, 2008, s. 18-19).

Barn som har vært i en marginaliseringsprosess, har større risiko for å senere havne i utenforskap (Barne- og familiedepartementet, 2021, s. 8). Utenforskap handler om å stå utenfor viktige arenaer som skole, jobb eller andre sosiale arenaer. Begrepet er forbundet med manglende fellesskap eller tilhørighet, og forstås gjerne som utestenging fra arenaer der man egentlig har et ønske om å delta (Barne- og familiedepartementet, 2021, s. 8).

1.4.4 Oppvekst

En god oppvekst kan beskrives som en tilværelse preget av trygghet og stabil tilknytning til foreldre, gode voksenmodeller og velfungerende barnehage, skole og nærmiljø. Å skape gode rammer for oppveksten og utviklingen til barn er en av de viktigste oppgavene i samfunnet. For at barn skal oppleve mestring og bygge ressurser er det viktig å utvikle deres selvfølelse og egenverd. Det er spesielt viktig at barn opplever å kunne mestre hverdagslivets utfordringer og problemer. Barn tilbringer mye tid i barnehagen og på skolen, noe som gjør disse til sentrale arenaer for barns oppvekstmiljø (Helsedirektoratet, 2021). Etter Opplæringsloven (1998) § 2-1, skal alle elever få det samme skoletilbudet som bidrar til å utjevne sosiale forskjeller, samt ruste elevene til demokratisk medborgerskap (Opplæringsloven, 1998, § 2-1).

2.0 Teorier

I dette kapittelet vil vi legge frem relevant teori for å kunne belyse vår problemstilling. Vi har valgt å se på tre ulike teorier. Den første teorien er Urie Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell. Modellen viser til en rekke ulike systemer som er av betydning

for enkeltmenneskets utvikling og liv. I oppgaven skal vi se på hvordan de ulike arenaene som barn forholder seg til kan bli påvirket av vedvarende lavinntekt.

Den andre teorien vi skal bruke i oppgaven er Pierre Bourdieus begrep habitus. Vi har valgt å bruke habitus da dette kan være med på å belyse hvordan det å komme fra lavinntektsfamilier kan føre til marginalisering og utenforskap. Den tredje og siste teorien vi vil anvende i oppgaven er familiestressmodellen. Familiestressmodellen er en modell som forklarer hvordan økonomiske vanskeligheter kan påvirke familier og individer. Vi har valgt å bruke denne modellen, ettersom den viser hvordan lavinntekt kan påvirke og oppleves som belastende på hele familiesystemet (Storhaug & Kojan, 2021, s. 129).

2.1 Den utviklingsøkologiske modellen

Den utviklingsøkologiske modellen gir en oversikt over hvilke miljøer som finnes og hvordan ulike miljø henger sammen i gjensidig påvirkning mellom de ulike strukturene og systemene (Flaten, 2016, s. 28). Blir et system satt i bevegelse får det konsekvenser for resten av systemene (Gulbrandsen, 2019, s. 53).

Mikrosystemet inneholder de ulike feltene som individet er direkte involvert i, som for eksempel familie, skole, venner, nabolag og barnehage (Flaten og Sollesnes, 2016, s. 29). De viktigste arenaene er familien, barnehagen, skoleklassen, vennene, nabolaget og ulike fritidsaktiviteter (Gulbrandsen, 2019, s. 54).

Mesosystemet består av flere nærmiljøer, og det er her man ser på samspill. For eksempel mellom skole og familie. Aktørene i samspillet kan være motstridende eller i samsvar med hverandre (Flaten, 2016, s. 29). Mesosystemet omfatter forbindelser mellom to eller flere miljøer som en person deltar aktivt i. Når et barn starter på skolen skaper denne inntreden i 1. klasse et nytt mesosystem som knytter skoleklassen sammen med hjemmet. Barnet vil være bindeleddet her. Det kan også etableres forbindelser som er utenom barnet, for eksempel ved at foreldrene og lærere kommuniserer (Gulbrandsen, s. 59, 2019).

Eksosystemet er ulike samfunnsinstitusjoner i det lokale miljøet som barnet ikke er direkte involvert i. Et eksempel kan være foreldrenes arbeidstid, der dette til en viss grad kan styre hvilken individuell oppfølging det enkelte barn får (Flaten, 2016, s. 29-30).

Makrosystemet er på samfunnsnivå. Skolen kan ha flere eksplisitte samfunnsmessige funksjoner, synlige eller skjulte, som blir realisert gjennom skolens praksis og kan påvirke barnet (Flaten, 2016, s. 30).

2.2 Habitus

Bourdieu brukte begrepet habitus som en måte å forklare menneskets handlinger på. Disse handlingene kommer gjennom erfaringer og påvirkninger, de er både bevisste og ubevisste. Habitus viser seg i form av både kroppslig og verbal væremåte. Bourdieu beskriver habitus som et kroppslig merke som henger ved en person (Helgeland, 2008, s. 174). Ulike sosiale klasser utvikler ulike former for habitus, slik at ens habitus avslører hvilken klasse eller hvilket miljø en kommer fra eller er vokst opp i (Helgeland, 2008, s. 174).

Habitus gjenspeiler objektive inndelingen i klassestrukturen, som for eksempel sosiale klasser, kjønn og aldersgrupper. Du tilegner deg en habitus som et resultat av en langsiktig deltakelse i en posisjon i den sosiale verdenen. Habitusen varierer fra hvilken gruppe eller posisjon du er en del av i den sosiale verdenen, ikke alle har samme habitus. Derimot har de som er deltakere i samme gruppe eller posisjon ofte lignende habitus (Ritzer & Stepnisky, 2018, s. 506 – 509). Habitus kan handle om ulike måter å snakke på og bruke språket, måten en beveger seg i en sosial situasjon, hvordan en presenterer eller viser seg i det sosiale rommet (Helgeland, 2008, s. 174).

2.3 Familiestressmodellen

Familiestressmodellen, også omtalt som familiestresshypotesen, er en modell som kan bli brukt for å forstå hvordan økonomiske vanskeligheter kan påvirke familier og individer. Modellen blir sett på som et nyttig verktøy for å forstå de negative konsekvensene lavinntekt medbringer, og hvordan det kan ha en innvirkning på barns liv (Masarik & Conger, 2017, s. 85).

Modellen beskriver hvordan økonomisk stress kan føre til psykiske vansker hos foreldre og flere konflikter i familien. Disse belastningene kan påvirke og legge press på familiesystemet. Dersom dette vedvarer over tid, kan det resultere i at foreldrene ikke klarer å håndtere stresset ved hjelp av indre mestringsmekanismer eller eksterne ressurser, og kan føre til negative endringer i foreldrenes oppdragerpraksis. Dette ettersom foreldre kan utvikle emosjonelle

vansker, en strengere oppdragerpraksis, bli mindre involvert og inkonsekvent i samspill med barna. Videre kan dette føre til en negativ utvikling hos barna (Storhaug & Kojan, 2021, s. 129).

3.0 Metode

En metode er en fremgangsmåte for å løse problemer og å komme frem til ny kunnskap. Metoden forteller oss noe om hvordan vi bør gå til verks for å fremskaffe eller etterprøve kunnskap (Dalland, 2020, s. 53). Metoden vi velger, er redskapet vårt i møte med noe vi vil undersøke, og hjelper oss å samle inn data. Det vil si den informasjonen vi trenger til undersøkelsen vår (Dalland, 2020, s. 54). Vi vil nå beskrive metoden som er anvendt i oppgaven, søkeprosessen vår og kildekritikk.

3.1 Litteraturstudie som metode

I denne bacheloroppgaven blir litteraturstudie anvendt som metode. Gjennom oppgaven ønsket vi å undersøke hvordan vedvarende lavinntekt kan påvirke barns oppvekst. Litteraturstudie som metode, tar for seg data fra eksisterende fagkunnskap, forskning og teori (Dalland, 2020, s. 199). Materialet i vår oppgave var allerede eksisterende kunnskap, som vi fant gjennom å søke i ulike databaser. Vår begrunnelse for valg av metode var at vi mente at akkurat denne egnet seg best til å belyse problemstillingen vår (Dalland, 2020, s. 53). Metoden tar for seg forskning som er gjennomført grundigere og bredere enn det vi selv har hatt mulighet til, med begrunnelse i begrenset tid og ressurser.

Vi gjennomførte en søkeprosess, for å finne kilder som var relevante for oppgaven (Dalland, 2020, s. 140). Vi gjennomgikk de utvalgte kildene, for å sjekke om de var brukbare og relevante for problemstillingen vår. Når vi hadde funnet kilder, tok vi en vurdering av disse og hvorvidt de var relevante for vårt arbeid (Dalland, 2020, s. 140).

I denne oppgaven valgte vi å bruke både kvalitative og kvantitative data. Problemstillingen vår ønsket å finne tendenser og sammenhenger i barn som vokser opp i vedvarende lavinntekt og deres oppvekst, med fokus på viktige arenaer der barn vokser opp og utvikler seg. Kvantitative data og undersøkelser tar for seg faktiske og konkrete resultater, og kvalitative studier fanger opp meninger og opplevelser som ikke lar seg tallfeste eller måle. Vi har

inkludert både kvantitativ og kvalitativ metode da de på hver sin måte bidrar til en bedre forståelse av det samfunnet vi lever i, og hvordan institusjoner, grupper og enkeltmennesker samhandler og handler (Dalland, 2020, s. 54).

3.2 Søkeprosess

Vi har valgt å presentere vår søkeprosess som en tabell, se vedlegg 1. Der vil en kunne se blant annet søkeord og antall treff. De anvendte databasene er funnet gjennom skolebiblioteket til Høgskolen på Vestlandet sine nettsider. Databasene som ble benyttet var Oria og Idunn.

Temaet i vår oppgave er vedvarende lavinntekt og dens påvirkning på barns oppvekst. Søkeprosessen vår begynte bredt etter litteratur som omhandlet vedvarende lavinntekt og barn. Vi anvendte først søkeord som barnefattigdom, vedvarende lavinntekt og lavinntekt for å undersøke hvor mye litteratur det fantes. Vi oppdaget fort at det var mye litteratur på tematikken, men ikke så mye knyttet til vår problemstilling. Under søkeprosessen opplevde vi det som utfordrende å få ned antall treff, og finne relevante artikler knyttet til vårt tema. Vi valgte derfor å kombinere disse søkeordene med AND, for og så inkludere engelske søkeord som leisure, Nordic countries, child, poverty, child poverty, and economic stress. Vi valgte disse søkeordene ettersom de var tilpasset vårt tema og problemstilling.

Ved alle søk i databasene ble «avansert søk» brukt. Søkene ble begrenset til artikler utgitt fra og med år 2013 og frem til i dag. Dette for å få de nyeste og mest relevante artiklene til vår litteraturstudie. Ved et begrenset antall treff ble titlene lest, og de som fremsto interessante for litteraturstudiet leste vi sammendraget til. Artiklene som etter dette var relevante for problemstillingen, ble lastet ned og dokumentert i søkeskjemaet. I søkeprosessen satte vi noen krav til inklusjons- og eksklusjonskriterier.

3.2.1 Inklusjonskriterier

Under søkeprosessen frem mot de utvalgte forskningsartiklene, hadde vi noen kriterier for hva artiklene måtte inneholde. Det første kriteriet var at all forskning skulle være fagfellevurdert. Dette fordi vi ønsket å bruke forskning som hadde blitt kvalitetssikret. Det neste kriteriet var at forskningen skulle være publisert mellom 2013-2023. Dette fordi vi ønsket litteratur som var relevant og fremdeles tidsaktuell rettet mot vår problemstilling. Det

siste kriteriet var forskning som hadde fokus på vedvarende lavinntekt og barn, og som tok for seg skole, fritid, foreldre og bo- og nærmiljø.

3.2.2 Eksklusjonskriterier

Under søkeprosessen ble en del forskning også ekskludert. Vi gikk gjennom funnene, og avgjorde hvilke som bidro til å svare på vår problemstilling. Vi leste titler på artikler som tilsa at forskningen ikke ville være relevant for vår oppgave. Eksempel på dette var forskning som ikke inneholdt vedvarende lavinntekt og barn, og ikke hadde relevans for problemstillingen. Videre leste vi sammendragene til forskningsartiklene som framsto interessante, og gjennomgikk disse til vi satt igjen med et par aktuelle. De valgte artiklene ble nøye gjennomgått og vurdert før det ble avgjort hvilke som ville bidra til å besvare oppgaven.

3.3 Kildekritikk

En forutsetning for litteraturstudier er at det finnes studier av god kvalitet som kan medføre grunnlag for drøfting og konklusjon. En del av søkeprosessen handler om å være kildekritisk. Vi har vært kildekritisk gjennom å vurdere i hvilken grad litteraturen vi fant, lar seg bruke til å beskrive og belyse problemstillingen vår (Dalland, 2020, s. 152). Det var viktig for oss at kilden var tilstrekkelig oppdatert og at litteraturen var fagfellevurdert (Dalland, 2020, s. 152).

Vi hadde hovedsakelig et ønske om å bruke litteratur utgitt fra og med år 2013 og frem til i dag. Men vi måtte allikevel benytte oss av noe eldre litteratur enn dette, da vi opplevde disse som fremdeles faglig aktuelle. Denne litteraturen består av fire bøker, som ble utgitt i 2008, 2009, 2009 og 2010.

4.0 Litteratur

I dette kapittelet vil vi presentere fire artikler som er resultatet av vårt litteratursøk. Hver av artiklene inneholder ulike forhold som er relevante for besvarelsen av vår problemstilling. Vi vil presentere hensikten samt resultatene til hver artikkel.

4.1 Artikkel 1

Tittel: “Trangboddhet og barnefamiliers hverdagsliv i koronaens tid”.

Forfatter og årstall: Brattbakk, I. 2020.

Formål: Studien undersøkte hvordan korona-restriksjoner preget hverdagslivet til barneforeldre, og hvilken betydning trangboddhet og andre type ressurser har hatt.

Metode: Artikkelen baserte seg på kvantitativ metode der det ble nyttet en nettbasert survey for innhenting av data fra 602 barnefamilier. Inklusjonskriterier var barnefamilier med barn i barnehager i et forstadsområde med en sosioøkonomisk og etnisk mangfoldig befolkning.

Hovedfunn: Forskningen undersøkte om det var en sammenheng mellom økonomi og boforhold, noe funnene i artikkelen bekreftet. Lavinntektsfamilier er ofte preget av dårligere boforhold, som videre kan påvirke den fysiske-og psykiske helsen og skoleprestasjoner. Samt at dårlige boforhold kan gi forhøyet familiestress.

Konklusjon: Studien konkluderte med at barns fysiske- og psykiske helse kan påvirkes av dårlige forhold, som følge av lavinntekt. Funnene viste også til hvordan barn kan falle utenfor det sosiale fellesskapet, og kan befinne seg i en gråsoner der de kan bli stående utenfor viktige arenaer for deres utvikling.

4.2 Artikkel 2

Tittel: “Å ha lite der de fleste har mye”.

Forfatter og årstall: Pettersen, O.M., & Sletten, M. A. (2018).

Formål: Studien undersøkte ungdommers individuelle opplevelse av fattigdom, og om denne ble preget av nabolaget de bor i.

Metode: Det ble anvendt kvantitativ metode i denne studien. Datamaterialet i studien ble hentet fra spørreundersøkelsen “Ung i Oslo” som ble gjennomført av

Velferdsforskningsinstituttet. Utvalget i denne studien var 12 183 ungdomselever bosatt i Oslo.

Hovedfunn: Forskningen undersøkte om det er en sammenheng mellom ungdommens individuelle opplevelse av fattigdom, og om denne ble preget av nabolaget de bodde i. Hovedfunnet viser til at opplevelsen av å ha lite der de fleste har mye, er mer utbredt i velstående nabolag.

Konklusjon: Studien konkluderte med at et liv i lavinntekt kan være en belastning for ungdommer, jo mer de skiller seg ut fra de jevnaldrende i nabolaget. Å ha lite der de fleste har mye kan utgjøre en ekstra belastning for ungdom i fattige familier. Fattige foreldre kan ha mindre muligheter til å investere i materielle og sosiale ressurser i barns oppvekst, som kan ha betydning for deres helse, skolegang og sosiale utvikling. Det blir også konkludert med at dårlig økonomi kan utløse stress i familier, som kan påvirke foreldrenes muligheter og evner til å være gode foreldre og støtte barna emosjonelt.

4.3 Artikkel 3

Tittel: “Betydningen av barns deltakelse i bekjempelse av fattigdom”.

Forfatter og årstall: Rugkåsa, M., & Bergheim, B. (2020).

Formål: Studien undersøkte i hvilken grad barn får muligheten til å uttrykke seg i samtaler med Nav, og om sin egen situasjon.

Metode: Artikkelen baserte seg på kvalitativ metode. Utvalget i artikkelen har vært familier med inntil fire barn under 16 år, som har vært avhengig av økonomisk sosialhjelp i seks måneder eller mer gjennom de seneste 12 månedene. Også de som har hatt tilbakevendende behov for sosialhjelp eller mottar supplerende sosialhjelp i tillegg til andre Nav-ytelser. Datamaterialet er hentet fra forskningsprosjektet “Helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier i Nav”.

Hovedfunn: Forskningen undersøkte i hvilken grad barn får muligheten til å uttrykke seg i offentlige tjenester. Hovedfunnet viser at praksisen i offentlige tjenester må få en større

barnesentrert praksis, som speiler barns situasjon, behov og ønsker. Å gi barn større oppmerksomhet i praksis, kan bidra til et bedre helhetlig perspektiv på familiens situasjon. Det vises til at barns deltakelse kan bidra til et mer nyansert og bredere bilde av barns og familiens behov, og resultere i at familien kan få rett og bedre hjelp.

Konklusjon: Studien konkluderte med at å samhandle med barn er den beste måten å få innsikt i og forståelse for barns erfaringer og opplevelser rundt egen situasjon. Funnene understreket hvor viktig det var at barn får delta og medvirke i egne saker.

4.4 Artikkel 4

Tittel: “Are universal measures sufficient in reducing child poverty in the Nordic countries?”.

Forfatter og årstall: Karlsson, L, E., Balkfors, A., Gunnarsdottir, H., Povlsen, L., Regber, S., Buch Mejsner, S., Leena Ikonen, A., & Fosse, E. (2022).

Formål: Studien undersøkte hvorfor barnefattigdom fortsatt er betydelig i de nordiske landene, til tross for eksisterende politiske strategier.

Metode: Artikkelen baserte seg på dokumentanalyse innenfor kvalitativ metode. Studiegrunnlaget var basert på en utforming av retningslinjer, og analysert innhold i nasjonale dokumenter. Datamaterialet ble hentet fra politiske dokumenter som regjeringens hvitbøker- og handlingsplaner.

Hovedfunn: Forskningen undersøkte betydeligheten av barnefattigdom i de nordiske landene til tross for eksisterende politiske strategier. Hovedfunnet viser til at de nordiske landene har mange omfattende politiske tiltak for barnefamilier. Tiltakene er i hovedsak universelle, og noen er målrettede som skal fange opp behovene til de fleste familiene. Tiltakene viste seg å ikke være tilstrekkelig for å hjelpe familier med komplekse problemer.

Konklusjon: Studien konkluderte med at eksisterende strategier og tiltak ikke kompenserer i tilstrekkelig grad barn og familier som er i risiko for barnefattigdom. Selv om tiltakene er

universelle og skal bistå familier i nød, er det ikke alle familier som får oppleve den fullstendige fordelingen av disse.

5.0 Analyse

For å analysere den valgte litteraturen brukte vi tematisk analyse. Vi har valgt å følge Aveyard (2019), hvor hun forklarer tematisk analyse som en prosess der man skal oppsummere litteraturen man har funnet, og identifisere funn opp mot felles tema. Funnene skal så diskuteres opp mot temaene, og videre forsøke å sette disse funnene opp mot hverandre. Målet med dette er å finne likheter og ulikheter ved funnene, og presentere de i lys av spørsmål utarbeidet for å best mulig svare på problemstillingen (Aveyard, 2019, s. 152).

Under analyseprosessen valgte vi å bruke koding, slik at vi kunne sortere relevante og ikke relevante data. Vi valgte å benytte oss av fargekoding, der hver av fargekodene representerte et relevant tema for problemstillingen vår, uavhengig av hvilken artikkel det stod i. Vi merket oss viktige ord, setninger og meninger i tekstene. Ved å gjennomføre det på denne måten opplevde vi det enklere å gå gjennom materialet systematisk, og finne tilbake til det betydningsfulle innholdet. Blå representerte fritidsaktiviteter, rød skole, gul relasjon mellom foreldre og barn og grønn bo- og nærmiljø.

6.0 Funns

Vi vil presentere funnene våre i de utvalgte artiklene som vil være med på å svare på problemstillingen vår: "Hvordan kan barns oppvekst bli påvirket av vedvarende lavinntekt". Vi har valgt å fokusere på fire arenaer vi tenker er naturlige for barns oppvekst. I dette skjemaet presenterer vi våre funn i form av tema som svarer til problemstillingen: fritid, skole, relasjon mellom foreldre og barn og bo- og nærmiljø.

Forfatter	Fritid	Skole	Relasjon mellom foreldre og barn	Bo- og nærmiljø
Brattbakk	X	X	X	X
Pettersen & Sletten	X	X	X	X
Rugkåsa & Bergheim		X		
Karlsson et al.		X	X	

6.1 Hvilke funn gjør artiklene om: “Hvordan kan vedvarende lavinntekt påvirke barns mulighet til å delta på fritidsaktiviteter og konsekvenser av dette?”

Artikkelen til Brattbakk (2020) forklarte at barn av foreldre med svak økonomi ofte sliter med å betale kontingenten for idretts- og fritidstilbud. Grunnet dette deltar barn i fattige familier mindre i organiserte fritidstilbud som for eksempel lagidrett.

Artikkelen skrevet av Ola Melbye Pettersen og Mira Aaboen Sletten (2018) beskrev at det å være fattig, eller leve i vedvarende lavinntekt kan ta fra deg muligheter som å kunne delta i fritidsaktiviteter og andre aktiviteter som koster penger. Noe som kan føre til skam da barn ufrivillig skiller seg ut, og skammen kan videre påvirke den psykiske helsen negativt.

Artikkelen pekte på at det er et tilbakevendende funn at det opptar barn i fattige familier å ikke skille seg ut blant jevnaldrende, og det å ikke kunne delta i aktiviteter som andre barn tar for gitt (Pettersen & Sletten, 2018).

6.2 Hvilke funn gjør artiklene om: “Hvordan kan vedvarende lavinntekt påvirke barns skoleprestasjoner”

Brattbakks artikkel (2020) viste til at en rekke studier fant en sammenheng mellom en barndom med trangboddhet og svake skole- og utdanningsresultater. Det er noen mekanismer som ble trekt frem for å forklare sammenhengen mellom trangboddhet og skoleprestasjoner.

For det første kan mangel på privatliv hindre barns naturlige utvikling, og kan påvirke de kognitive evnene. Trangboddhet kan dermed prege barns skoleresultater ved at barna for eksempel ikke har et sted de kan sitte uforstyrret og konsentrere seg om skolearbeidet. Videre kan det å bo tett på andre personer på et lite sted øke stressnivået, påvirke søvnen og spredning av sykdommer som kan føre til mer fravær på skolen.

Pettersen og Slettens (2018) artikkel pekte på flere studier der det ble lagt frem at barn som vokser opp i lavinntektsfamilier hadde større sannsynlighet for lav utdanning, dårlig helse og lav inntekt som voksne. Forfatterne argumenterte for at fattige foreldre kan ha dårligere mulighet til å investere i materielle og sosiale ressurser i barnas oppvekst som har betydning for deres sosiale utvikling, skolegang og helse.

Artikkelen til Rugkåsa og Bergheim (2020) trakk frem hvordan fattigdom gir virkninger utover det rent materielle, og at svake skoleprestasjoner forekom i større grad i lavinntektsfamilier enn i andre familier.

Karlsson, et al. (2022) tok for seg hvordan en oppvekst i fattigdom er en trussel mot barn og unges velvære og livsmuligheter. Forfatterne forklarte at fattigdom i barndommen er assosiert med dårligere utdanningsmessige, sosiale og psykologiske resultater, og kan være en forutsetning for langvarig dårlig helse. De beskrev barnefattigdom som å starte livet med en hindring.

6.3 Hvilke funn gjør artiklene om: “Hvordan kan vedvarende lavinntekt påvirke relasjonen mellom barn og deres foreldre?”

I artikkelen til Brattbakk (2020) konkluderte en rekke studier med at trangboddhet kan være skadelig både for barn og voksne. Listen over rapporterte problemer var lang og omfattet psykisk uhelse, tilbaketrekning som respons på mye påtvunget sosialt samvær og konflikter i familien som følge av forhøyet familiestress (Brattbakk, 2020, s. 10). Økonomi, sysselsetting og tilgang på ressurser har stor betydning for stabiliteten i en familie, og er derfor en potensiell kilde til bekymringer og økt familiestress. Det høye familiestresset knyttet til boligsituasjonen og vedvarende økonomiske bekymringer, kan føre til at det går ut over den psykiske helsen. Brattbakk forklarte også at til tross for at trangboddhet kan gi økt

familiestress, kan det også i krisetider føre til sterkere samhold internt i familien. Det å være flere sammen istedenfor å være alene, kan være en styrke.

Artikkelen til Pettersen og Sletten (2018) pekte på at barn som vokser opp i inntektsfattige familier har større sannsynlighet for dårlig helse, lav inntekt og lav utdanning som voksne. To hovedforklaringer for dette resultatet er investeringshypotesen og familiestresshypotesen. Investeringshypotesen har som hovedpoeng at fattige foreldre har mindre muligheter til å investere i materielle og sosiale ressurser i barnas oppvekst som kan ha betydning for helse, skolegang og sosial utvikling. Familiestresshypotesen forklarer hvordan det å ha dårlig økonomi kan utløse stress i familien som videre kan påvirke foreldrenes muligheter og evner til å være gode foreldre og støtte barna emosjonelt (Pettersen & Sletten, 2018, s. 144). Karlsson et. al. (2022) støttet opp under dette, ved å peke på hvordan det å vokse opp i vedvarende lavinntekt kan føre til at barn lider større mangler enn barn som lever i mer velstående familier.

6.4 Hvilke funn gjør artiklene om: “Hvordan vedvarende lavinntekt kan påvirke barns bo- og nærmiljø”.

Brattbakks (2020) artikkel viste til en rekke norske studier som pekte på at det er sammenheng mellom lavinntektsfamilier og dårlige boforhold. Barnefamilier med lavinntekt er ofte trangbodde. Artikkelen forklarte at boforhold, lave inntekter og risiko for fattigdom har betydning for barns oppvekstsvilkår og senere livssjanser.

Barn blir påvirket av boforholdene, og det å bo i en leiebolig i oppveksten kan ha negative konsekvenser. Det handler om negative konsekvenser av ustabilitet, trangboddhet, lav standard og uheldig bomiljø. Barn som vokser opp i trangboddhet kan sjelden ha eget rom og tar sjelden med seg venner hjem, som kan bidra til at de føler seg utenfor det sosiale fellesskapet.

Funnene i Brattbakks (2020) artikkel viste at økonomi, sysselsetting og tilgang på ressurser har stor betydning for stabiliteten i en familie, og kan være en mulig kilde til bekymringer og økt familiestress. Studien trakk frem at de mest trangbodde først og fremst er store barnefamilier som lever i lavinntekt, bor i blokkleiligheter og rekkehus. Brattbakk (2020) beskrev at boligens rolle som hjem handler om menneskers søken etter et sted å høre til, og

har betydning for eksistensiell trygghet og tilhørighet eller potensiell mangel på dette (Brattbakk, 2020, s. 10).

Pettersen og Sletten (2018) fastslo i sin artikkel hvordan det å leve i lavinntekt kan være en belastning for ungdommer. Det å vokse opp i omgivelser der mange har bedre økonomi enn en selv, kan utgjøre en ekstra belastning for ungdom i fattige familier. Studien, samt andre studier viste til hvordan den største byrden for barn i fattige familier er å skille seg ut.

6.0 Drøfting

Vi vil i dette kapittelet presentere drøfting av funn fra analysen og teoridel. Vår teoridel vektlegger hvordan vedvarende lavinntekt kan være med på å påvirke barns oppvekst. Videre også hvordan flere forhold blir gjensidig påvirket av hverandre. Funnene i artiklene vi har valgt viser til hvordan vedvarende lavinntekt påvirker barns liv på flere arenaer. Vi har valgt å fokusere på arenaer som vi tenker er viktige i barns oppvekst. Derfor har vi valgt å fokusere på fritidsaktiviteter, skole, relasjon mellom foreldre og barn og bo- og nærmiljø. Dette skal vi drøfte opp mot problemstillingen: “Hvordan kan vedvarende lavinntekt påvirke barns oppvekst?”.

6.1 Fritidsaktiviteter

Fritidsaktiviteter er en arena som åpner for muligheten til sosialt samspill og relasjonsbygging. Barns mulighet til å delta på ulike fritidsarenaer står sentralt for deres oppvekst, og kan fungere som en læringsarena når det kommer til identitetsutvikling. Barnekonvensjonen artikkel 31, punkt 1 viser til at:

“Partene anerkjenner barnets rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet” (FN, 1989).

En negativ side av barnefattigdom er barns manglende muligheter. Foreldrenes svake økonomiske situasjon kan gå utover barns mulighet til deltakelse i for eksempel fritidsaktiviteter. Brattbakk (2020) trekker frem hvordan barn som har foreldre med svak økonomi ofte ikke har ressursene til å betale kontingenten og utgiftene som følger med

deltakelse i forskjellige fritidsaktiviteter. Dette samsvarer med Pettersen og Slettens (2018) funn, der forfatterne vektlegger hvordan det å leve i vedvarende lavinntekt tar fra deg muligheter til å kunne delta i fritidsaktiviteter og andre aktiviteter som koster penger.

Det å ikke kunne eller ha mulighet til å delta på fritidsaktiviteter på lik linje med jevnaldrende barn kan ha konsekvenser. Pettersen og Sletten (2018) viser til hvordan det å ikke kunne delta i aktiviteter som andre barn kan ta for gitt kan føre til skam, da barna ufrivillig skiller seg ut.

Barnefattigdom handler om å være fattig på opplevelser og muligheter som andre har. Her har vi sett hvordan barnefattigdom kan føre til at barn blir ufrivillig ekskludert når det kommer til fritidsaktiviteter, som er en viktig arena under oppveksten. En slik ekskludering kan føre til marginalisering og videre utenforskap. Barn blir stående utenfor, og har færre muligheter til å delta i samfunnet enn andre. Dette kan ha negative konsekvenser for barns mulighet til samspill og relasjonsbygging, der fritidsaktiviteter er sentrale når det gjelder å bygge og bevare personlige relasjoner i oppveksten.

På bakgrunn av dette kan vi tenke oss at det å ha mulighet til å delta på fritidsaktiviteter er en viktig del av oppveksten. Barn har som nevnt ikke egen økonomi og er avhengig av foreldrenes økonomi for å kunne delta på fritidsaktiviteter. Dersom foreldrene ikke har ressursene til å betale, kan barnet bli fratatt muligheten til deltakelse som igjen kan få negative konsekvenser. Vi ser dette i form av ekskludering, utenforskap og skam.

6.2 Skole

Skole er en viktig arena for barn i oppveksten deres. Barn bruker store deler av sin hverdag på skolen, og skolen er en viktig arena for samspill og læring. Alle elever i Norge har lovfestet utdanning etter Opplæringsloven (1998) §2-1 (Opplæringsloven, 1998, § 2-1). Alle elever skal få det samme skoletilbudet som bidrar til å utjevne sosiale forskjeller, samt ruste elevene til demokratisk medborgerskap. Likevel peker Pettersen og Sletten (2018) på sammenhengen mellom barn som vokser opp i familier med lavinntekt og hvordan de har større sannsynlighet for dårlig helse, lav inntekt og lav utdanning som voksne.

Pettersen og Sletten (2018) forklarer dette ved hjelp av to hypoteser. Den første er investeringshypotesen som beskriver hvordan fattige foreldre har mindre mulighet til å

investere i materielle og sosiale ressurser i barnas oppvekst. Videre kan det ha betydning for for eksempel skolegang. Ser vi dette i lys av Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell viser den til hvordan alle arenaene barn er deltaker i, har en gjensidig påvirkning på hverandre (Gulbrandsen, 2019).

Ser vi på mesosystemet, baserer den seg på flere nærmiljøer, og samspillet mellom disse. Skole og familie er to miljøer som henger tett sammen, da skole er en arena som barn bruker store deler av hverdagen sin på (Gulbrandsen, 2019). Barnets situasjon i hjemmet grunnet den økonomiske situasjonen til foreldrene kan da ha en påvirkning på barnets skoleprestasjoner og fravær. Det at foreldrene har mindre mulighet til å investere i barnas sosiale og materielle ressurser kan bety at foreldrene ikke har mulighet til å være like delaktig med å hjelpe barna med lekser, eller møte opp på alle foreldresamtaler. Dette kan føre til negative skoleprestasjoner hos barna.

Pettersen og Sletten (2018) viser også til familiestresshypotesen, også kalt familiestressmodellen. Familiestressmodellen forklarer hvordan dårlig økonomi kan utløse stress i familien som kan påvirke foreldrenes mulighet til å være gode foreldre og støtte barna emosjonelt. Dersom foreldrene ikke klarer å håndtere det økonomiske stresset, kan dette føre til at foreldrene utvikler en strengere oppdragerpraksis, der de kan bli strengere og inkonsekvente i samspill med barna (Kojan, 2021).

Brattbakk (2020) fremhever hvordan en barndom i trangboddhet henger tett sammen med svake skole- og utdanningsresultater. Det stemmer overens med det Rugkåsa og Bergheim (2020) presenterer i sin artikkel, der de også legger frem hvordan svake skoleprestasjoner forekommer i større grad i lavinntektsfamilier enn i andre familier. Dette viser at forfatterne av artiklene har en felles forståelse for hvordan lavinntekt kan ha konsekvenser for barns skoleprestasjoner.

Brattbakk (2020) forklarer hvordan trangboddhet kan medføre mangel på privatliv, som vil hindre barns naturlige utvikling som igjen kan påvirke kognitive evner. Barn som lever i lavinntekt og trangboddhet kan ha begrenset mulighet til å sitte uforstyrret og konsentrere seg om skolearbeid, da de kanskje ikke har tilgang på eget rom. Trangboddhet kan videre føre til spredning av sykdommer ettersom familiemedlemmene bor tett på hverandre. Dette kan føre til mer fravær på skolen, og barns søvn kan også bli påvirket dersom de deler rom med andre.

De dårlige søvnrutinene kan påvirke barns konsentrasjon, som kan gjøre det vanskeligere å være fokusert i timen (KILDE).

Karlsson et. al. (2022) støtter opp Brattbakk (2020) og Pettersen og Sletten (2018) sine funn, der de legger frem hvordan fattigdom kan være en trussel mot barns velvære og livsmuligheter. I artikkelen til Karlsson et. al (2020) blir det presentert hvordan fattigdom i barndommen er assosiert med dårligere utdanningsmessige, sosiale og psykologiske problemer.

Skolen er en viktig sosial arena for barn i oppveksten. Det er her man skal lære seg sosiale koder, normer og regler. Det er ofte på skolen du skaper nye relasjoner og knytter nære bånd. Å vokse opp i omgivelser eller en klasse der mange har bedre økonomi enn deg kan utgjøre en ekstra belastning for barn i fattige familier. Dette viser Brattbakk (2020) til, der han peker på hvordan barn som lever i fattigdom er opptatt av å ikke skille seg ut. Dette kan vi forklare ved hjelp av Bourdieus begrep habitus.

Habitus handler om hvordan vi snakker, presenterer oss og viser seg i det sosiale rommet (Helgeland, 2008, s. 174). Foreldre som har høyere utdanning kan ha mulighet til å lære barna å prate på "rett" måte og kan kjøpe de "rette" klærne for å skape den "riktige" habitusen. Barn som kommer fra lavinntektsfamilier kan ha en annen habitus enn klassekameratene som kommer fra familier med god økonomi. Dette kan da føre til at barna føler seg utenfor og annerledes. Konsekvensene av dette kan være mobbing, ensomhet og svake skoleprestasjoner (Helgeland, 2008).

6.3 Relasjon mellom foreldre og barn

Som barn er man avhengig av sine foreldre, det er de som skal gi deg trygghet, omsorg og støtte. Foreldre og relasjonen barna har til dem står sentralt, og vil være viktig under oppveksten. Som nevnt tidligere er barn avhengig av å bli forsørget av familien de tilhører, ettersom barn ofte ikke har egen inntekt. Derfor vil foreldrenes økonomiske situasjon påvirke barna. I denne oppgaven har vi sett på: "Hvordan vedvarende lavinntekt kan påvirke barns oppvekst". En naturlig del av oppveksten er familie, og relasjonen barn har til foreldrene sine.

Både Brattbakk (2020) og Pettersen og Sletten (2018) peker på at økonomi er en potensiell kilde til bekymringer og økt familiestress. Vi kan se dette i lys av familiestressmodellen. Familiestressmodellen beskriver hvordan økonomiske vanskeligheter kan påvirke familier og individer, og hvordan lavinntekt kan ha innvirkning på barns liv. Modellen forklarer hvordan økonomisk stress over tid kan legge press på familiesystemet, og kan ha negative konsekvenser for foreldres oppdragerstil (Kojan, 2021). Pettersen og Sletten (2018) viser til dette, der de legger vekt på hvordan dårlig økonomi kan utløse stress innad i familien, som videre kan påvirke foreldres muligheter til å være gode foreldre og støtte barna emosjonelt (Pettersen & Sletten, 2018, s. 144). På den ene siden støtter Brattbakk (2020) opp under Pettersen og Slettens (2018) funn, hvor hun legger frem hvordan familiestress påvirker omsorgssituasjonen. På den andre siden fremhever Brattbakk (2020) også hvordan familiestress kan føre til sterkere samhold internt i familien. Hun legger vekt på hvordan det å stå flere sammen istedenfor å stå alene, kan være en styrke.

På bakgrunn av dette vil det være naturlig å tenke at foreldre som opplever stress på grunn av dårlig økonomi kan bli mindre tilgjengelige for barna. Tar vi i bruk den utviklingsøkologiske modellen til Bronfenbrenner, kan vi se problematikken i lys av mesonivået. Mesonivået handler om samspill, for eksempel hvordan foreldrene kommuniserer med skolen. Har vi foreldre som er utsatt for mye stress, kan de på grunn av dette bli mindre involvert i barnas hverdag. Det er rimelig å tenke at foreldre ikke har overskudd til å engasjere seg like mye som foreldre uten det økonomiske stresset i barnas skolegang. Konsekvensene kan være at foreldre ikke har en god relasjon til lærere, ikke møter opp til samtaler og at barna ikke får leksehjelp på lik linje som de andre barna i klassen (Gulbrandsen, 2019).

Karlsson et. al. (2022) legger vekt på hvordan barnefattigdom kan sees på som en hindring og at barn som vokser opp i fattigdom vil lide større mangler enn barn som lever i mer velstående familier. I avsnittet over forklares det hvordan foreldrenes stress grunnet økonomi kan medføre at de blir utilgjengelige i oppfølgingen av barnas skolegang. Videre kan det føre til at barna får svakere skolerestater enn sine medelever som har foreldre med overskudd, ressurser og mulighet til å hjelpe dem med skolegangen. Her ser vi hvordan det å vokse opp i fattigdom kan være en hindring.

Pettersen og Sletten (2018) peker på hvordan vedvarende økonomiske problemer kan overføres fra voksne til barn. De trekker frem flere studier som konstaterer at det er større

sannsynlighet for dårligere helse, økonomi og utdanning blant barn som vokste opp i lavinntekt. Barn som vokser opp i fattige familier har dermed større sjanse for å selv slite økonomisk når de blir voksne. Altså en slags determinisme. Bourdieus begrep habitus forklarer også dette. Habitus er noe du får fra det miljøet du vokser opp i, altså fra hjemmet, som man tar med seg videre i livet og kan videreføre til sine barn (Helgeland, 2008).

Foreldre som lever i lavinntekt kan ha mindre muligheter til å investere i barnas sosiale og psykologiske utvikling. Det kan være vanskelig for foreldre å gi god omsorg, beskyttelse og støtte når de ikke har tilgang på de materielle og emosjonelle ressursene som behøves for å gi barn en god oppvekst. Dette kan få konsekvenser for relasjonen mellom foreldre og barn, da barns behov for å bli sett og hørt kan bli forsømt i lys av de andre belastningene som opptar foreldrenes oppmerksomhet.

6.4 Bo- og nærmiljø

Bolig og nærmiljø er en viktig arena for barn i oppveksten. For barn skal hjemmet være et sted hvor de kan være trygge med familien, ha muligheten til å slappe av, ha med venner hjem og gjøre lekser.

Brattbakk (2020) konkluderer med at det er en sammenheng mellom lavinntekt og dårlige boforhold. Det å ha dårligere økonomi kan påvirke boforholdene. En familie med dårlig økonomi vil kanskje ikke ha mulighet til å kjøpe og derfor må leie. Å bo i en bolig man leier i oppveksten kan ha negative konsekvenser. Disse negative konsekvensene handler om ustabilitet, trangboddhet, uheldig bomiljø og lav standard, som preger deler av boligforholdene i utleiesektoren. Det at man leier kan også bidra til hvilken grad boligen er en kilde til tilhørighet, trygghet, avslapning og oppladning og/eller til utrygghet, uro og helseproblemer (Brattbakk, 2020, s. 10-11).

Bo- og nærmiljø kan også påvirke barnas helse. Studier peker på en sammenheng mellom trangboddhet og fysiske lidelser. Brattbakk (2020) fremhever at trangboddhet ofte henger sammen med dårlige boforhold, der blant annet luftveissykdommer er vanligere blant personer som bor trangt. Dette med bakgrunn i at dårlige boforhold kan være preget av fukt og råte. En annen negativ effekt av trangboddhet er at den fysiske kontakten er større. Dette

kan medføre at barn deler rom, sover dårligere og smitter hverandre lettere med sykdommer (Brattbakk, 2020).

Brattbakk (2020) viser til hvordan barn som vokser opp i trangboddhet sjeldnere har eget rom og tar med seg venner hjem. Det er her rimelig å tenke at disse faktorene kan bidra til at barn føler seg utenfor det sosiale fellesskapet. Det at barna ikke vil ha venner på besøk, kan handle om skam og en følelse av å skille seg ut. Artikkelen til Brattbakk (2020) trekker frem en jente som sa hun hadde eget rom, da hun i virkeligheten delte rom. Dette fordi hun var flau over å bo trangt. Skammen over å bo i små leiligheter der det er mangelfull innredning og har dårlig standard viser seg i studier å være en grunn til å ikke ønske å invitere venner hjem. Det å bli stående utenfor viktige arenaer kan resultere i marginalisering og utenforskap, ettersom de befinner seg i en gråsoner der de ofte har færre muligheter til å delta i samfunnet enn andre (Brattbakk, 2020, s. 10).

Pettersen og Sletten (2018) forklarer på den ene siden hvordan det å ha mindre enn andre, blir problematisk i kombinasjon med opplevelsen av å ufrivillig skille seg ut, føle seg mislykket og mindreverdig. Forfatterne viser til hvordan trangboddhet kan føre til forhøyet familiestress, og kan være en potensiell kilde til bekymringer som kan påvirke familiedynamikken. På den andre siden fremhever Brattbakk (2020) at til tross for at trangboddhet kan gi økt familiestress, kan det også i krisetider føre til sterkere samhold internt i familien. Det å stå flere sammen i vanskelige tider, kan være en styrke.

7.0 Avslutning

Hensikten med oppgaven var å undersøke hvordan vedvarende lavinntekt påvirker barns oppvekst. Vi har i oppgaven sett at det kan påvirke barn på både lang- og kort sikt. Et gjennomgående funn er at barn blir påvirket av å leve et liv i vedvarende lavinntekt, og dette viser seg på flere sentrale arenaer. Barn har ikke muligheten til å komme seg ut av lavinntekt på egen hånd, ettersom de er avhengige av sine foreldre og deres økonomi. Et liv i vedvarende lavinntekt kan være vanskelig for barn, ettersom de kan føle seg annerledes og oppleve å stå utenfor et samfunn der alle skal være likestilte.

Det kan konkluderes med at lavinntekt er en hindring for barns mulighet til deltakelse, relasjonsbygging, skoleprestasjoner og selvfølelse. Barns mulighet kan bli sterkt påvirket av mangelen på ressurser, og dette kan påvirke deres mulighet til å delta på lik linje som andre i samfunnet. Dette peker vi på i oppgaven, da vi så hvordan vedvarende lavinntekt kan påvirke barns oppvekst. Vi så på fritidsaktiviteter, skole, relasjon mellom foreldre og barn og bo- og nærmiljø, og vi kan konkludere med at vedvarende lavinntekt påvirker barns oppvekst på alle nevnte arenaer.

Barnefattigdom blir løftet frem som et fokusområde i det norske samfunnet, men forskning viser til at det er et stadig voksende problem i Norge. Med tanke på trendene vi ser i dagens Norge med økte priser og renter, og inntekter, trygd og lønninger som ikke vokser i samme takt, kan det tenkes at vedvarende lavinntekt er en problematikk som vil være til stede flere år frem i tid.

Gjennom tre år på barnevernstudiet opplever vi at vedvarende lavinntekt og konsekvensene av dette ikke får nok plass i barnevernet og i løpet av utdanningen. Ettersom problematikken er så aktuell og økende som den er i dagens Norge, så føler vi at tematikken bør vektlegges i større grad både i utdanningen og i praksis. Med bakgrunn i det vi har konkludert med i oppgaven, kan vi se hvor store konsekvenser vedvarende lavinntekt kan ha på barns oppvekst.

Litteraturliste

Aveyard, H. (2019). *Doing a literature review in health and social care : a practical guide* (4. utgave.). Open University Press/ McGraw- Hill Education.

Barne- og familiedepartementet. (2020). *Like muligheter i oppveksten: Regjeringens samarbeidsstrategi for barn og ungdom i lavinntektsfamilier (2020-2023)*. Oslo:

Departementene. Hentet fra

https://www.regjeringen.no/contentassets/bb45eed3479549719fb14c78eba35bd4/strategi-mot-barnefattigdom_web.pdf

Barne- og familiedepartementet. (2021). *Samfunnsøkonomisk vurdering av marginalisering og utenforskap*. Hentet fra

<https://www.regjeringen.no/contentassets/015adcd9442b462e998821e3ee1b2973/samfunnsokonomisk-vurdering-av-marginalisering-og-utenforskap-oslo-economics.pdf>

Barnevernloven. (2021). *Lov om barnevern*. (LOV-2021-06-18-97). Lovdata. Hentet fra

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-97>

Brattbakk, I. (2020). Trangboddhet og barnefamiliers hverdagsliv i koronaens tid. *Tidsskrift for boligforskning*, 3(1), (s. 7–31). Hentet fra <https://doi.org/10.18261/issn.2535-5988-2020-01-02>

Claussen, B. (2014). *Fattigdom i Norge*. Cappelen Damm akademisk.

Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7. utgave.). Gyldendal.

Epland, J. & Kirkeberg, M. I. (2009). Barn i lavinntektsfamilier: omfang og utvikling. I Fløtten, T (Red). *Barnefattigdom* (s. 48-70). Gyldendal akademisk.

Farstad, M. (2020). Skam og eksistens. I L. Rykkje & A. Austad (Red.), *Eksistensielle begreper i helse- og sosialfaglig praksis*. (s. 59-79). Universitetsforlaget.

<https://doi.org/10.18261/9788215035697-2020-04>

Flaten, K. (2016). Miljø og begreper. I K. Flaten. & T. Sollesnes (Red.), *Oppvekst og miljø - Barn og unges utvikling*. (s. 25-32). Cappelen Damm akademisk.

Fløtten, T. & Pedersen, A. W. (2009). Når kan barn kalles fattige? En opinionsbasert tilnærming. I T. Fløtten. (Red.), *Barnefattigdom* (s. 25-47). Gyldendal akademisk.

Forente nasjoner. (1989). *FNs konvensjon om barnets rettigheter: Vedtatt av De Forente nasjoner 20. november 1989; Ratifisert av Norge 8. januar 1991* (Rev. oms. mars 2003 med tilleggsprotokoller). Barne- og familiedepartementet.

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf

Gulbrandsen, L. M. (2019). Urie Bronfenbrenner: En økologisk utviklingsmodell. I L. M. Gulbrandsen. (Red.), *Oppvekst og psykologisk utvikling: Innføring i psykologiske perspektiver* (2. utg., s. 51-72). Universitetsforlaget.

Helgeland, I. M. (2008). "Det handler ikke bare om penger". Barnevernsbarn og fattigdom. I I. Harsløf. & S. Seim (Red.), *Fattigdommens dynamikk: Perspektiver på marginalisering i det norske samfunnet*. (s. 171-185). Universitetsforlaget.

Helsedirektoratet. (2018). § 10a. Helsepersonells plikt til å bidra til å ivareta mindreårige barn som pårørende. Hentet fra

<https://www.helsedirektoratet.no/rundskriv/helsepersonelloven-med-kommentarer/krav-til-helsepersonells-yrkesutovelse/-10a.helsepersonells-plikt-til-a-bidra-til-a-ivareta-mindrearige-barn-som-paorende#referere>

Helsedirektoratet. (2021). *Oppvekst og helse*. Hentet fra

<https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/sektorrappport-om-folkehelse/oppvekst/oppvekst-og-helse>

Karlsson, L. E., Balkfors, A., Gunnarsdottir, H., Povlsen, L., Regber, S., Buch Mejsner, S., Leena Ikonen, A., & Fosse, E. (2022). Are universal measures sufficient in reducing child poverty in the Nordic countries? An analysis of policies and political commitments.

Scandinavian Journal of Public Health, 50(7), 892–902. Hentet fra

<https://doi.org/10.1177/14034948221109694>

Masarik, A. S. & Conger, R. D. (2017). Stress and child development: a review of the Family Stress Model. *Current Opinion in Psychology*, Volume 13, 2017. (s. 85-90). ISSN 2352-250X. Hentet fra <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2016.05.008>

Nuland, B. R., Reegård, K., & Sandlie, H. C. (2010). Tiltak for fattige barn og unge : evaluering av fattigdomstiltakene innenfor tilskuddsordningen Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn (Vol. 2010:19, p. 176). Fafo.

Opplæringslova. (1998). Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa. (LOV-1998-07-17-61). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>

Pettersen, O. M., & Sletten, M. A. (2018). Å ha lite der de fleste har mye: Nabolagets betydning for subjektiv fattigdom blant ungdom i Oslo. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 18(2), 139–170. Hentet fra <https://journals.oslomet.no/index.php/ungdomsforskning/article/view/3168>

Ritzer, G. & Stepnisky, G. (2018). *Sociological Theory* (7.utg). Sage publications.

Rugkåsa, M., & Bergheim, B. (2020). Betydningen av barns deltakelse i bekjempelse av fattigdom. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 23(3), 157–169. <https://doi.org/10.18261/issn.0809-2052-2020-03-01>

Statistisk sentralbyrå. (2022, 31. mars). *Fremdeles 115 000 barn med vedvarende lavinntekt*. Hentet fra <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/statistikk/inntekts-og-formuesstatistikk-for-husholdninger/artikler/fremdeles-115-000-barn-med-vedvarendelavinntekt-i-2020>

Storhaug, A. S. & Kojan, B. H. (2021). Barnevern og sosioøkonomisk ulikhet - sammenhenger, forståelser og ansvar. I B. H. Kojan & A. S. Storhaug (Red.). *Sosioøkonomisk ulikhet - barnevernets ansvar?* (s. 127-133). Rapport nr. 6, ISSN 2535-32X). Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. Hentet fra <https://www.bufdir.no/en/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005401>

Vedlegg 1 Søkeprosessen

Artikkel nr:	Database:	Søkeord:	Antall treff:	Avgrensninger:	Antall treff etter avgrensninger:	Valgt artikkel:	Dato for søk:
1	IDUNN	Lavinntektsfamilie	57	Fagfelleverderte artikler. 2013-2023.	20	“Trangboddhet og barnefamiliers hverdagsliv i koronaens tid”.	07.03.23
2	IDUNN	Fattigdom and barn and barnevernet	220	Fagfelleverderte artikler. 2013-2023.	49	Betydningen av barns deltakelse i bekjempelse av fattigdom”.	09.03.23
3	ORIA	Ungdom and Norge and fattigdom	16	Fagfelleverderte artikler. 2013-2023	3	“Å ha lite der de fleste har mye».	17.03.23
4	ORIA	Poverty and Nordic countries and child	93	Fagfelleverderte artikler. 2013-2023	20	“Are universal measures sufficient in reducing child poverty in the Nordic countries?”	25.04.23